

సాహిత్య విమర్శకు సాహిత్యంలో సాహిత్యం

కావాలే

రాత్రి

నీ ఒంటినించా బీకటిని పులుముకున్నాక ఎందుకంత మున్నెబ్బకావని!

నీ సిగ నిండా నక్షత్రాల మిలమిలలే కదా మల నీ కౌగిల్లో పూటలన్నింటినీ బంధించుకుంటావెందుకని?

మమ్మల్ని మాత్రం జోచ్చాక నవ్వు మాత్రం, జాబితినీ తలకెత్తకొని కన్నార్పకుండా నిదురకావెందుకని?

మా ఊసులు పాసులు బజ్జోబెట్టి పెలయేటి పాటలనుకుంటావెందుకని? మా కుసుకులకు నీ బీకటిని కావలా పెట్టి చల్లని గాలితో పికార్చు చేస్తావెందుకని?

మాట వదలకు నీవు బీకటిని ముసుగేసుకుంటావు గాని గుట్టు చప్పుడు కాకుండా నీ మనసంతా నిండిపోయాక ఏ వెకువ జాముకో ఆకలి పిలుపులతో మేం బ్రతుకు పాట అందుకున్నాక మెల్ల మెల్లగా నువ్వు జారుకుంటావు!

వినోద్ కుత్తుం
96343 14502

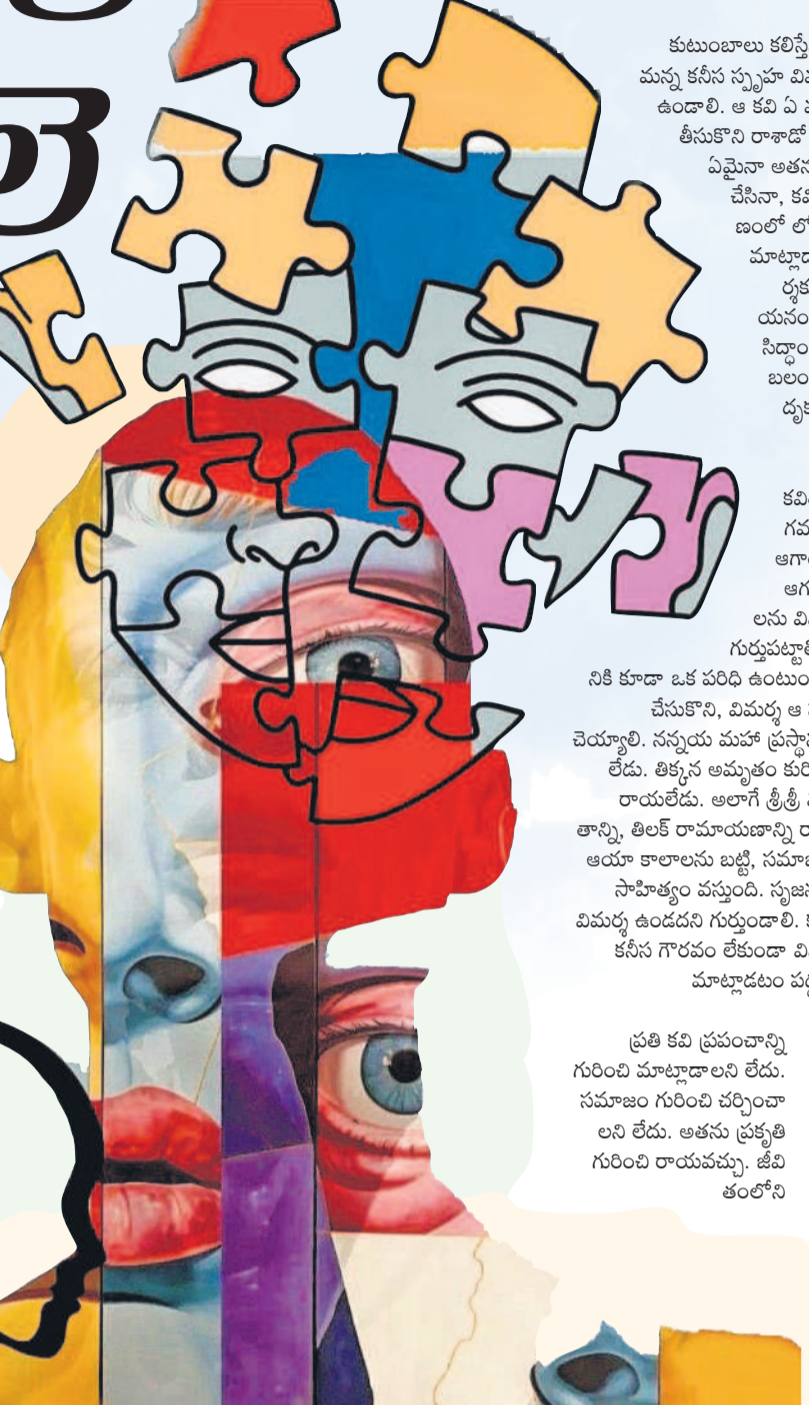
కవితలు అన్ని జీవనచర్యల్లోనూ అప్రమత్తంగా ఉంటారు. అనుభవాలను హృదయంలో పలికంటూ తీసుకుంటారు. ఆ ఉద్వేగాలను అక్షరాలుగా మారుస్తారు. తాను పొందిన ఆనందం, దుఃఖం, నిర్దేశం వీటన్నింటినీ ఎంత గొప్ప బొమ్మలుగా, బలమైన రేఖలతో మనసులో నిలుపుకొంటాడనేది అతని కవిత్వానికి ఊతమవుతుంది.

కవితల్లో వచ్చాక, విమర్శ మొదలవుతుంది. ఈ కవితలు తెలుగు సాహిత్యంలో, కవి సంఘం మేదికానూ, ఇతరతానూ కూడా చాలామంది కవులు కవిత్వం రాస్తున్నా. ఇంకా సంపుటలు ప్రచురించలేదు. అటువంటివారిని తెలుగు విమర్శాలోకం గుర్తిస్తుంది. కవీంద్రుల వాళ్ళను చదివినా అంటే ఇవాలు కొరకడం కష్టం. వీళ్ళలోనూ, సంపుటలు ప్రచురించిన వాళ్ళలోనూ, మంచి కవిత్వం రాసేవారిని, రాయగలిగిన వారిని గుర్తించడం విమర్శకుడి పని. ఆ కవి సాధనాలు ఏమిటి? ఎట్లా కవిత్వం అవుతున్నాడు, ఎక్కడ విఫలమవుతున్నాడు, ఆ కవి మొదల గయ్యెందుకు ఏమైనా సూచనలు చేయగలమా అని అడగవచ్చు. విమర్శ అక్షరం కవిత్వ స్థాయిని పెంచడమే తప్ప, సాహిత్య స్థాయిని అధిక్రమం కాకూడదు. అది సాధ్యమేదా అంటే, విమర్శ నిర్మాణాత్మకంగా ఉండాలి. దురదృష్టవశాత్తు ఇవాళ విమర్శ వ్యక్తుల మీద మళ్లించి, కేవలం లోపాలు వెతకడమే

విమర్శగా మారిపోతున్నది. ఇది కవులకు, విమర్శకులకు మధ్య శత్రుత్వం పెంచడానికే తప్ప, సాహిత్యానికి ఎలాంటి హితవు చేయబోదు.

కొన్ని వాస్తవాలు మాట్లాడుకుంటే మన కవిత్వ క్షేత్రం చాలా చిన్నది. కవిత్వం రాయనందువల్ల నష్టం లేదు. రాసినందువల్ల ఒనగూడే లాభమూ ఘనమైనదేమీ కాదు. సాహిత్యం ఒక కళగా భావించి, అది మరొకటి తరాలు నిలబడాలన్న నడుదేశం విమర్శకుల్లో ఉంటే, రాస్తున్న వాళ్ళను గౌరవంగా చూడాలి. విమర్శకులను మొదటగా వాళ్ళ తలకెత్తకొనాలి. విమర్శ కఠినంగా ఉండవచ్చు. అప్పుకప్పుడు మంచి అన్వయ డోషాల వరకూ చర్చ పెట్టవచ్చు. రాసినవారిలో బలం లేని వాళ్ళకు కోర్కెలు లుగా కోర్కె చెయ్యవచ్చు, వాటివలా అనడానికి గల కారణాలను విశ్లేషించవచ్చు. కానీ, రాయని కవి తల గురించి మాట్లాడటం సబబు కాదు. ఒక కవినీ పూర్తిగా చదవకుండానే, అతని కవిత్వాన్ని అంచనా కట్టడం సద్విమర్శకుల పని కాదు. మనకు నచ్చని ఒక కవి పుస్తకం తీసుకొని (అతను నచ్చకపోవడానికి అనేక కారణాలుంటాయి) దాని మీద విమర్శ రాసి, అది కూడా కేవలం లోపాలు చెప్పే విమర్శ వేస్తే విమర్శ లక్ష్యం సాధించలేకపోవచ్చు. దీని అర్థం విమర్శలో ప్రశంస ఉండాలని కాదు, అలా అని నిండలు వేయడం కూడా విమర్శ కావాలి. విమర్శకుడికి సహృదయత మొట్టమొదటి బలం. సాహిత్య సంస్కారం మొదటి అర్థక. ఉదాహరణకు ఒక కవి తన ఇల్లు, భార్య, ఆమ్మ, పిల్లలు చూస్తూ కవిత్వం అల్లాడనుకుండా. ఇందులో అతను సమాజం గురించి మాట్లాడలేదు కాబట్టి ఇది చెత్త కవిత్వం అనకూడదు. ఇల్లు సమాజంలో భాగం కాదా?

పుట్టుకతో మనిషి కవి కాదు. ఆకలితో ఏడుస్తాడు. కొన్నాళ్ళకు అమ్మను చూసి నవ్వుతాడు. నాన్నను గుర్తుచేస్తాడు. కుటుంబసభ్యులను దగ్గరికి తీసుకుంటాడు. వీధిలోకి వెళ్తాడు. స్నేహితులను చూస్తుంటాడు. అతని బాల్యం నిండా కొన్ని బొమ్మలుంటాయి. వయస్సు పెరిగేకొద్దీ ఆ బొమ్మలు జ్ఞాపకాలుగా మారుతాయి. ఆ తర్వాత మనిషిగా ఇతను బుచ్చ సంపాదించుకోవడం, కాస్త దాసుకోవడం, కోపం, భయం, బెదురు, కుట్ర, ఆరోగ్యం, అనారోగ్యం వీటన్నింటి వలలో పడిపోతాడు. విన్నపం సూర్యుడిని చూసి పరవశించిన తాను, చంద్రుడిని చూసి ఎగిరి గంతులేని తాను వయస్సు పెరిగే కొద్దీ వాటిని వదిలేసుకుంటాడు.

కుటుంబాలు కలిస్తేనే సమాజ మున్న కనీస స్వరూపం విమర్శకుడికి ఉండాలి. ఆ కవి ఏ వస్తువునైతే తీసుకొని రాణాలో అందులో ఏమైనా అతను నిర్లక్ష్యం చేసినా, కవిత్వ నిర్మాణంలో లోపాలున్నా మాట్లాడాలి. విమర్శకుడికి అధ్యయనం ఉండాలి. సిద్ధాంతపరమైన బలం ఉండాలి. దృక్పథం పట్ట సూటిగా ఉండాలి. కవిత నడివిన గమనించాలి. ఆగ్రావన కోట ఆగ్రావన కవిత లను విమర్శకులు గుర్తుపట్టాలి. కవిత్వానికి కూడా ఒక పరిధి ఉంటుందని అర్థం చేసుకొని, విమర్శ ఆ పరిధిలోనే చెయ్యాలి. నన్నయ మహా ప్రస్థానం రాయలేదు. తిక్కన అమ్మతం కురిసిన రాత్రి రాయలేదు. అలాగే శ్రీశ్రీ మహాభారతాన్ని, తిలక్ రామాయణాన్ని రాయలేదు. ఆయా కాలాలను బట్టి, సమాజాన్ని బట్టి సాహిత్యం వస్తుంది. స్వజన లేకపోతే విమర్శ ఉండడం గుర్తుండాలి. కవుల పట్ల కనీస గౌరవం లేకుండా విమర్శకులు మాట్లాడటం పద్ధతి కాదు.

ప్రతి కవి ప్రపంచాన్ని గురించి మాట్లాడాలి లేదు. సమాజం గురించి చర్చించాలి లేదు. అతను ప్రకృతి గురించి రాయవచ్చు. జీవితంలోని

డాక్టర్ సుంకర్ గోపాలయ్య
94926 38547

మ(ర)నిషి

భావోద్వేగాన్ని అదుపులో పెట్టుకొని మనసు పాఠాల్లో రాజేస్తూ పాజిటివ్ ఆటిట్యూడ్ అనే పాఠాల్లో తరగతి గదిలో బెత్తం పట్టుకొని శాసన్లుంటే మనిషినే వాడు మరణిస్తూ మర బొమ్మ తయారౌతుంది అదే నేటి పట్టుబడికీ కావాల్సింది!!

గిరి ప్రసాద్ చెలమల్లు
94933 88201

పురస్కారాల ప్రదానం

తెలంగాణ భాషా సాంస్కృతిక శాఖ సహకారంతో, ఎంపీఆర్ ఫౌండేషన్ ఆధ్వర్యంలో 2025, మార్చి 17వ తేదీ సోమవారం రోజున సాయంత్రం 8 గంటలకు హైదరాబాద్ లోని రవీంద్రభారతిలో సాహిత్య పురస్కారాల ప్రదానం సభ జరుగనున్నది. ముని పత్తి రాజా శతజయంతి సందర్భంగా ఆయన పేరిట ఏటా ఇస్తున్న 'కథాబుమి' సాహిత్య పురస్కారం-2023కు గాను ప్రముఖ కవి, రచయిత, సాహితీవేత్త, స్వప్న పది లక్షలకంటే ప్రత్యేక స్వజన కర్మ సమాధానం, 2024కు గాను సుప్రసిద్ధ కథా, నవలా, సినీ రచయిత చంద్రశేఖర ఆజాద్ ఎంపికయ్యారు.

- డాక్టర్ ఉష మునిపత్తి

ముడతలు పడ్డ చెట్టు

కాలం తప్పిన రంగుల పాఠల దుప్పటి లాంటి చర్చలలో అమ్మ వరుడు లేని ఒక జీవనాంతర పరిణయానికి ముస్తాబైన వధువులా ఉంది

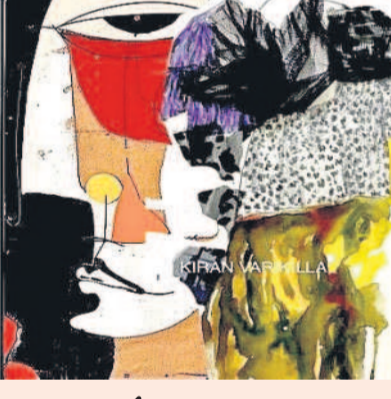
గాజు గోడల గదిలో నిద్ర లాంటి మెలకువలో ఉంది అమ్మ-తలుపు తట్టాలంటే ఊబులు నవ్వుతుంది మర.. బిడ్డల్ని తనలోంచి ఈ లోకంలోకి తెచ్చినప్పుడు లోకం ఊబులకా తానే ఉగ్గబట్టిన ప్రాణాంతక క్షణాల పసిపాప నవ్వు అది

భర్త.. పిల్లలు.. సంసారం.. దారి దారంతా లక్ష్యం పాట రాల్చుకున్న వసంతాలు.. ఎంత వాడినా అమ్మ పండుటాకులా నవ్వుతున్న పచ్చని వసంతం-

మునకు వినవడదు గాని అమ్మ మనసులో జ్ఞాపకాల అలల శబ్దం.. మూలమడిచిన రియోనో పెట్టిలో కరులుతున్న చేప పిల్లల సంగీతం- నది లాంటి అమ్మ ఇప్పుడు నడవలేకపోతోంది అమ్మ చేతికి ఉపకరణం లేకుండా చెట్టుగా మారిపోయిన రోజు కలలో నా దేహాన్ని పాతుకుంటున్నాను

ఈ శూన్య కుద్యాల మీది గడియారాలు చెప్పే మునిగి కలుపు నేను నవ్వును-

ప్రసాదమూర్తి
84998 66699

అంకురాలు

వెలుగులను మింగాలనుకున్న బీకటిని నిరాశే మిగిలింది సూర్యుణ్ణి మింగాలని విర్రగీగిందో లేదో తన కడుపునునే పున్నమి వెలుగుల రూపా పుడమి పుట్టేసరికి అవమాన భారంతో ఉడయానికి ఆత్మహత్య చేసుకుంది

వసంతాన్ని వెలవారని లోలోనే ముని మునిగా నవ్వుకుంటుంది శిశిరం శిశిరపు నవ్వును నవలు చేస్తూ విచ్చుకుంటుంది అరుణారణు మోదుగుపూల వసం

విషమం ప్రకృతి... అంతా లానే అంకురాలు నిరంతరం తమను తాము సంతోషించుకుంటూ ప్రయాణించడమే వాటి అసలు రూపం... వాటి నిరుపావనే ఆలోచన నిన్ను నీవే అంతముందించుకునే నీ ఆజా అమాయకత్వపు ప్రకటన

దిలీప్.వి

తెలుగు కవిత్వంలో గొప్ప ప్రక్రియ

మన తెలుగు అజంత భాష. అందమైన అమర భాష. అమ్మత పదాల వలపు. సరస సామెతల విరుపు. సీతి శతకాల మెరుపు. పంచ కావ్యాల విరుపు. కవన విజయాల గెలుపు. మన తెలుగు జాతికి మైమరచు. పద్యం తెలుగు వారి ఆస్తి. సూక్తి, ముక్తి, రక్తి, భక్తిదాయకం. పద్య పతన వలన జ్ఞానం పెరుగుతుంది. జ్ఞాపకశక్తి పెరుగుతుంది. భాషపై అభిమానం, అభిరుచి ఏర్పడుతుంది. పద్యం తెలుగువారి సంస్కృతిలో ఓ భాగం. సాహితీ వికాసంలో అంతర్భాగం.

కన్నడ తమిళంలో పద్యాలు స్థాయి. హిందీలో ధోహాలు, చేపాయిలు, సంస్కృతంలో శ్లోకాలు స్థాయి. వాటికి యతులు, ప్రాస సాగిస్తులు లేవు. ఆ అందం, చందం, మకరందం మన తెలుగు పద్యాల లోనే ఉంది.

అలాగే అష్ట శక, సూక్ష్మాపదాన ప్రక్రియలు మన తెలుగువారికి సొంతం. ఆ క్రమంలో గర్భ కవిత్వం కూడా ఓ చక్కని ప్రక్రియ. అంటే ఒక పద్యంలో రెండు లేదా అంత కంటే ఎక్కువ పదాలు ఇమిడి ఉంటాయి. చాలా క్లిష్టమైన ప్రక్రియ. దీనిలో భాషా వికాసం, భాషా సౌందర్యం ఉంటుంది. ఈ దిగువ నేను వ్రాసిన పద్యంలో గర్భ కవిత్వం కొన్ని అసాధారణంగా ఆశీస్సున్నాయి.

నాదను భావన సీపు వీడుమా తేటగీతి (ఈ పద్యంలోనే ఉన్నది) ఇబలు నేనిల తేదను యేడుమండు కనుము నెండలో యాద్రుల గాపు కేక కొలుపు పేదల కూల్చితోడ నిజము నాదను భావన సీపు వీడు

కందం (పద్యంలోనే ఇమిడి ఉన్నది) నిల పొందినన్నిచట నే నిలతేదను యేడుమండు సేవే నిలరా నిల కన్న నూ కొలుపు నీ నిల పేదల కూల్చితోడ దానం నిలయే

ఉత్పలమాల (వృత్తం) ఏనిల పొందినన్నిచట నేనిల తేదను యేడుమండు సేవే నిలరా యిలనే కనుము నెండలో యాద్రుల గాపు కేకలన్ నీ నిల కన్న నూ కొలుపు నీదల పేదల కూల్చితోడ దానం నిరులే కదా! నిజము

రాఘవ మాస్టారు
6362973252

బీసీ వాద కవిత్వానికి ఆహ్వానం

బీసీ ఆస్పత్రి, సాంస్కృతిక, రాజకీయవాదాన్ని బలపరుస్తూ బీసీ కవుల నుంచి వచన కవిత్వాలను ఆహ్వానిస్తున్నాం. కవితలను 2025, ఏప్రిల్ 15వ తేదీ లోపల bcsahityavedika2025@gmail.com వాట్సాప్ నెంబర్ 94927 653583 ను పంపించగలరు. బీసీ సాహిత్య వేదిక ఆధ్వర్యంలో ఏప్రిల్ నెలలో జరగబోయే రాష్ట్రస్థాయి బీసీ సాహిత్య సదస్సులో సంతకంగా ప్రచురించి ఆవిష్కరిస్తాం.

- బీసీ సాహిత్య వేదిక

బహుజనుల గొంతుక

ఆధునిక కాలంలో అనేక కలవృత్తులు కనుమరుగవుతున్నాయి. ప్రభుత్వాల ఆదరణ కోల్పోవడం ఒక కారణమైతే, కార్పొరేట్ సంస్థలు వాటి అభివృద్ధికి కులవృత్తులను తీసుకోవడం రెండో కారణం. అయితే కార్పొరేట్ సంస్థలు వాటికి సచ్చిన ధరకు మార్కెట్ చేయడం ద్వారా కులవృత్తుల జీవనాధారం చేసుకొని బతుకుతున్న ఎన్నో కుటుంబాలు నేడు ఆకలితో అలమటిస్తున్నాయి.

నానాటికి ఆదరణ తగ్గకున్న కులవృత్తుల్లో ఒకటి నాయి బ్రాహ్మణ వృత్తి (మంగలి వృత్తి). వీరి చేతిలో దువ్వెన, కత్తిర ఆడితేనే వారి బతుకులు తెల్లారతాయి. ఈ వృత్తిలోని సాదర బాధల గురించి, ఆ వృత్తిని చేస్తూ 'అసిపె' అనే దీర్ఘకవిత సంతం ద్వారా మన ముందుకువచ్చారు కవి వసుపట్ల సుబ్బయ్య. 'అసిపె' అంటే మంగలి వృత్తి వారు ఉపయోగించే ఆయుధాలు అంటే... కత్తులు, గోరగాలు, పట్టిక, దువ్వెన, అర్థం తదితర వస్తువులు పెట్టుకునే పెట్టి అని అర్థం. ఈ దీర్ఘకవితలో ప్రజా

సాహిత్య ఫలాలు దక్కని బహుజనవాదుల దీని ఆవస్థలను కవి చక్కగా కవిత్వీకరించారు. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో కులవృత్తుల వాణిజ్యం పక్కమై పరస్పర సహకారంతో ముందుకువచ్చే కోరుకుంటున్నారు. అందుకోసం బహుజన వాదాన్ని తన కలం ద్వారా ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్తున్నారు. తన తండ్రి నుంచి వారసత్వంగా వస్తున్న మంగలి వృత్తిని చేస్తూ తన నాయి నను తన వృత్తిలో చూసుకుంటూ కవిత మొదలవుతుంది.

ఈ వృత్తిని ఆవమానించే సామెతలను చూస్తే.. (పేజీ 87) 'చాకలి మంగలి పాపు ఇంటికి రాదిట్ట', 'నక్క గూసార సాకలి నాయలా అంటే ఇంటివే ఈడిగింకయ్య మంగలి తొత్తు మాట', 'పసి లేని మంగలి పిలిచి తల కొరిగిండుట' ఇలా సరిలేని వెదవలు కూసే సామెతల నోళ్ళను పినియాలిలో కడగాలని ఉండటాడూ కవి. ఇంత అభివృద్ధి చెందుకున్నప్పటికీ మనస్ఫూర్తి అజ్ఞానం పోలే ఇంకా మూఢాచారాలను నమ్ముతూ మంగలికొండెదులకొస్తే ఆహానుమనీ మంగలిలో చూసి 'దున్నపోతు కుట్టించడం' లాంటి అపహాసన పదాలు వారి వృత్తిని కించపరిచేవివంగా మాట్లాడుతూ వారి హృదయాలను విశ్రాంతం గురిచేస్తుంటారు. శుభ్రంగా ఉండాలనే ఇంకకణ్ణం లేకుండా, మూఢాలు కడుక్కోకుండా, పుళ్ళ తోమకుండా, పాచి ముఖాలు, నోటినిండా కంపుతో ముందు కూర్చుని కలిగి చేయమని, సంత లేకుండానే చచ్చిపోయేంత వాసనను భరిస్తూ, చేతి, కాళ్ళ గోడ్రను, అనేలు తీస్తూ వృత్తిని దైవంగా, గౌరవంగా చూస్తూ, మానస సేవనే మాధవ సేవ అని భావిస్తూ వారి వృత్తిని చేస్తుంటారు మంగలివాళ్ళ.

ఈ దీర్ఘ కవితలో మంగలిలోకం ఎలా నలిగిపోతున్నారో, వారి జీవితాలు అగమ్యగోచరంగా ఎలా కొనసాగుతున్నారోనేది వివరిస్తూ వస

పట్ల సుబ్బయ్య మంగలి వృత్తిలోనే ఆవేదనను, బాధలను ప్రపంచానికి తెలియజేయాలనే తాపత్రయం కనబడుతుంది. ఇలాంటి లేకుండానే చచ్చిపోయేంత వాసనను భరిస్తూ, చేతి, కాళ్ళ గోడ్రను, అనేలు తీస్తూ వృత్తిని దైవంగా, గౌరవంగా చూస్తూ, మానస సేవనే మాధవ సేవ అని భావిస్తూ వారి వృత్తిని చేస్తుంటారు మంగలివాళ్ళ.

ఈ దీర్ఘ కవితలో మంగలిలోకం ఎలా నలిగిపోతున్నారో, వారి జీవితాలు అగమ్యగోచరంగా ఎలా కొనసాగుతున్నారోనేది వివరిస్తూ వస

గాజోజి శ్రీనివాస్
99484 83560